אור לארבעה עשר פרק ראשון פסחים ב.

מסורת הש"ס

ה) [כמסנה שבמשניות וגר"ף ליתא ולמהר"ן]
כ) כ"ק ס: תענית י. ע"ש.
ג) מגילה כ:, ד) [ותמיה]
ה) [כ"ל לפחד ד"ה טוקין]
ו) בע"י: הוא, ז) [כרלאשית ל:], ח) [דף כ:], ט) ע' רש"ש, י) [כדמניא]
כ) [וע"ש תוס' יומות עח. ד"ה ומני מולין].

תורה אור השלם

1. הַבֹּקֶר אוֹר וְהָאֲנָשִׁים שִׁלְּחוּ הָעֵזָה וַהֲמֹרֵיהֶם:
בראשית מד ג
2. וּכְאוֹר בֹּקֶר יִזְרַח שֶׁמֶשׁ בֹּקֶר לֹא עֲבוֹת מִנֶּנָּה מִמְּטַר דֶּשֶׁא מֵאָרֶץ: שמואל ב כג ד
3. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד: בראשית א ה
4. הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵח הַלְלוּהוּ כָּל כּוֹכְבֵי אוֹר:
תהלים קמח ג
5. הַלְלוּהוּ כָל מַלְאָכָיו הַלְלוּהוּ כָּל צְבָאָיו:
תהלים קמח ב
6. לְאוֹר יָקוּם רוֹצֵחַ יִקְטֹל עָנִי וְאֶבְיוֹן וּבַלַּיְלָה יְהִי כַגַּנָּב: איוב כד יד

גליון הש"ס

גמ' וי"א אוסר לילי. עי' תי"ט תרומות פ"ח מ"ג. רש"י ד"ה בבי טוב וכו' בשני החיות ובשני הלשנים. עיין יומא כא ע"א כרש"י ד"ה היינא ליה וכו' שלא יבא לאבלו. עי' לקמן י ע"ב תוס' ד"ה ואם לא נדק.

הגהות מהר"י לנדא

(א) נבוא תתנן הנודר מן האור. אין זה לא משנה ולא גרייתא (ועי' לקמן):

מוסף רש"י

לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב. נעוד תמה ואחמת ילין נמלון ולא ימתין עד שתחשך. ולנקר לא יכנס לגתא עד שילין. כי טוב לגתא מעליא. כאור כי טוב. כלומר טוב הוא לגתא מדשיקן והלסמין (ב"ק ס:) אי נמי שלא יפול נבורות ונקנים שבעיר, ושלא יעלילו עליו עלילות מדבל אחה אי נגנב (תענית י:).

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"כ מהלכות חמץ ומצה הלכה ג סמג עשין לו טור וש"ע א"ח סי' תלא סעיף א:

רבינו חננאל

אור לאיבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר כו'. מאי אור רב הונא אמר נגהי רב יהודה אמר לילי. אף על גב דאסיקנא לדברי הכל אור אורתא הוא, אמרינן קס"ד דמאן דאמר נגהי קסבר האי אור צפרא הוא ומאן דאמר לילי קסבר לילי הוא. ואותבינן עליה והכתיב הבקר אור ואיך תאמר האור לילי הוא. ופרקינן מי כתיב אור בקר דשמעת מינה שהאור בקר הוא, הבקר אור כתיב, ופי' הבקר האיר ולא כי האור הוא הבקר. מיתיבי ובאור בקר יזרח שמש אלמא אור יממא הוא. ושנינן ובאור בקר כתיב, כלומר כאור בקר קודם זריחת שמש לצדיקים לעתיד לבוא הוא כעין זריחת שמש בעולם הזה, נמצא זריחת שמש בעולם הזה כעין אור בקר קודם זריחת שמש לצדיקים לעתיד לבוא. ויקרא אלהים לאור יום. ושנינן למאיר ובא קראו יום. כלומר משיאיר היום ולהלן קראו יום. [אמצותא דיממא. למצות שנוהגין ביום, כגון ציצית ומילה וכיוצא בהן. חשוכא ופקדיה אמצותא דנהגי (שלילה) [בלילה] כגון הקטר חלבים ואברים]. הללוהו כל כוכבי אור. פירוש בא הכתוב להודיע דאפילו וזהר הכוכבים נקרא אור, נפקא מינה לנודר מן האורה אסור אפילו באורן של כוכבים.

אור לארבעה עשר גרסי': [ט]**לאור הנר.** בגמרא (דף ז:) מפרש טעמא: **בודקין.** שלא יעבור עליו בכל ילתה ובכל ימצא: **וכמה אמרו.** לקמן במתניתין: **שפי שורות.** של חביות הסדורות במרתף של יין צריך לבדוק ביניהם. אחרי שאמרנו כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך לבדוק למה הוצרכו לבודקן ומפרש לא אמרו אלא במרתף שמכניסין בו חמץ כגון מרתף שמסתפק ממנו יין לשולחנו ופעמים שהשמש עומד למזוג יין ופתו בידו וכשהיין כלה נכנס למרתף להביא יין: **שפי שורות על פני כל המרתף.** בגמ' (דף מ:) מפרש מאי היא: **שפי שורות החיצונות כו'.** מפרש בגמ' (שם): **גמ' הכ"ג קא סלקא דעתך מאן דאמר נגהי נגהי ממש.** כשיאיר השחר שחרית של י"ד: **מאן דאמר לילי לילי ממש** לא גרסי'. דהא ודאי לילי הוא ממש: **הבקר אור.** קס"ד דה"ק ולבקר דהיינו אור כלומר שעמו אור האנשים שולחו: **מי כתיב האור בקר.** דלשמעו ולאור דהיינו בקר דתימלי לומר דאור שם דבר הוא וקרי לבקר אור: **הבקר אור כתיב.** האי אור לאו שם דבר הוא אלא הבקר האיר והאנשים שולחו כמאן דאמר לפרא נהר ולפי דרכו לימדך הכתוב דרך ארץ מאחי יוסף שהמתינו עד שהאיר המזרח כדרך יהודה אבל אור שהוא שם דבר אינו אלא לילה: **בכי טוב.** היינא לדרך יכנס ערבית לגת מלון בעוד החמה זורחת ולמחר יתמין עד הנץ החמה ויצא ואז טוב לו שהאור טוב לו[ז] שנאמר באור כי טוב[ז] ומה היא טובתו [ח]מפני המיות ומפני הלסטים: **ולאור בקר.** השתא משמע לן דשם דבר הוא והכי קאמר דוד ולאור זה דהיינו בקר כן יזרח שמש לצדיקים שיצאו מאפילתן לעולם הבא: **מי כתיב אור בקר.** דהיינו שם דבר וימא אור הוא בקר וכן יזרח שמש: **ולאור בקר כתיב.** ואין זה שם דבר אלא כמאיר של בקר יזרח שמש כשמתחיל הבקר להאיר בעולם הזה והוא חשך ואפל בעלות השחר עוגה מזרחית השמש של עכשיו תהיה אותה שעה לצדיקים לעתיד לבא לפי שיהא אור החמה גדול מאד ואפילו עלות השחר שלה יאיר כהנץ החמה של עכשיו: **למאיר וכא קראו יום.** משעה שמתחיל להאיר והאי אור לאו שם דבר הוא: **וכא קיימא לן.** כשמעתא קמייתא דברכות[ח]: **עד שלא הכוכבים יממא.** כדכתיב מעלות השחר ועד שלא הכוכבים דעזרא (נחמיה ד): **אלא.** תרץ הכי: **קרייה רחמנא לנהורא כו'.** האי ויקרא לאו קריאת שם הוא דתימא שקרא את שם האור יום אלא קרא לנהרא המאירה שבראה מהוד מעטה לבושו: **ופקדיה אמצותא דיממא.** ליהו לשמש ביום ולחושך ליה לשמש בלילה. קרא כמלך שקרא לעבדו שיבא לפניו: **הא קמ"ל דאור כוכבים נמי אור הוא.** לעולם כוכבים המאירים קאמר ודקא קשיא לך הא שאינן מאירין לא הא דנקט כוכבי אור לאו למעוטי כוכבים שאינן מאירין דכל כוכבים יש להם אור ולבא למעוטי מידי וקרא משמעינן דאור כוכבים קרוי אור ונפקא מינה לנודר הנאה מן האור שיאסר באורן של כוכבים: מדקאמר

והא קיימא לן עד צאת הכוכבים יממא הוא. אומר ר"י דפשיטא ליה לגמרא דעד שלא הכוכבים יממא משום דמסקינן בפס"ב דמגילה (דף כ:) דמעלות השחר יום הוא דכתיב ואמנתו עושים במלאכה מעלות השחר עד שלא הכוכבים ואומר והיה לנו הלילה משחר והיום מלאכה ומהתם נמי מוכח דעד שלא הכוכבים יום הוא ולא קשה מההוא קרא לתנאי דפרק במה מדליקין (דף לד: ולה.) דקאמר ר' יהודה משתשקע החמה כל זמן שפני מזרח מאדימין ואיכא למאן דאמר התם שני חלקי מיל שהוא לפי הנראה שעה גדולה לפני שלא הכוכבים דאין אנו בקיאין בשלא הכוכבים כדאמר התם לא הכוכבים גדולים הנראין ביום ולא כוכבים קטנים הנראין בלילה אלא ביניים: [ט]**(בדרתנן)** הנודר מן האור. מיהו איכא לדשון בני אדם אינו כלשון המקרא אחזינן אחר לשון בני אדם כדאמרינן בערכין (ד' יט:) גבי האומר משקל ידי עלי מדאורייתא קיבורת כולה בנדרים הלך אחר לשון בני אדם דהיינו עד האגילה[כ]:

אור לארבעה עשר בודקין את החמץ. פ"ה שלא לעבור עליו בכל ילתה ובל ימצא לר"י כיון לדרך ביטול כדאמר בגמ' (דף ו:) הבודק לרך שיבטל ומדאורייתא בביטול בעלמא סגי אמאי הצריכו חכמים בדיקה בלל ולרה לר"י דאע"ג דסגי בביטול בעלמא החמירו חכמים לבדוק חמץ ולבערו [י]שלא יבא לאכלו וכן משמע לקמן (דף י:) דבעי רבא בכר בשמי קורה וכו' או דלמא זימנין דנפל ואתי למיכליה והטעם שהחמירו כאן טפי מבשאר איסורי הנאה שלא הצריכו לבערם משום דחמץ מותר כל השנה ולא נאסר רק בפסח ולא בדילי מיניה כדאמר לקמן (דף יא.) ולא דמי לבשר בחלב וערלה וכלאי הכרם שאיסורם נוהג איסור עולם [כ]ומיד נמי איסוריה שרי לאחריני אי נמי שאני חמץ שהחמילה בו תורה לעבור בכל ילתה וכל ימצא החמירו חכמים לבדוק ולבערו אפילו היכא דביטלו משום דילמא אתי למיכליה ונראה לרשב"ם דאפילו לפי טעם האחרון ל"ל דהחמירו חכמים בכל חמץ אפי' בחמץ נוקשה ועל ידי תערובת אף על גב דליכא בל ילתה לפר"ת כרים אלו עוברין (דף מב.) דהא אמר שיאור ישרף והיינו חמץ נוקשה כדמוכח התם ואיכא למ"ד נמי התם דב"ש חמץ גמור על ידי תערובת משמע דאסור להשהותו דאי מותר להשהותו אמאי ישרף ישהה אותו עד אחר הפסח ויהא מותר אפילו לרבי יהודה דלא אסר רבי יהודה חמץ אחר הפסח אלא בחמץ גמור דאיכא ג' קראי לתוך זמנו ולפני זמנו ולאחר זמנו (לקמן דף כח:) אבל נוקשה דליכא אלא חד קרא אפי' ר' יהודה מודה:

קא סלקא דעתך מ"ד נגהי וכו'. לא נקט קס"ד אלא אי משום מאן דאמר נגהי דלא קאי אמי ואגב אורמיה נקט נמי לילי ממש ומש"ה אין לשנס הספרים:

וכדרב יהודה. לא קאי אמאי דמשני כדאמר לפרא נהר אלא מילתא באפי נפשה היא ומפרש מה השמיענו הפסוק לכ"ע: **יכנס** בבי טוב. אור"י דנפרק הכונס (דף ס ושם:) משמע דטעם הוי משום מזיקין דמפיק ליה התם מלא תלאו אים מפתח ביתו וקבא משום מזיקין קא מזהיר דמפקינן מיניה התם כיון שיתן רשות למשחית וכו' ולפי זה אפילו מעירו אדם צריך ליהר שיצא בבי טוב והא דנקט כניסה תחלה היינו משום דאורחא דגמרא למינקט הכי כמו מטפס ועולה ומטפס ויורד בפרק עושין פסין (דף כא.) דנקט עליה תחלה ובפ' במה מדליקין (דף לד:) בין השמשות בהרף עין זה נכנס וזה יוצא ובקשה הא דרש רב יהודה הא דרשה גופה מקרא אחרינא דלא תצאו בפרק הכונס (דף ס. ושם:) ואומר רשב"ם דצריכי תרי קראי אור צריך לעיר לאחרת ואפי' היכא דליכא לאיסתא למזיקין כגון אמי יוסף דהוו י"ל והטעם מפני הפחתים וקרא דלא תצאו אינצריך לעירו ומפני המזיקין:

ובאור בקר בעולם הזה. פי' ר"ת דהיינו עד אלי היום כדמוכח בפ' תמיד נשחט (דף נח.) דעד ו' שעות נקרא בקר כעין זה יהיה אחלת זריחת השמש דהיינו הנץ החמה לצדיקים לעתיד לבא:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com